

Roll No. ....

144/A

Total-No. of Questions : 16]

[Total No. of Printed Pages : 7

SS

2039

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

FUNDAMENTALS OF e-BUSINESS

(Commerce Group)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 50

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 144/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ (ਭਾਗ-ੳ, ਭਾਗ-ਅ, ਭਾਗ-ੲ ਅਤੇ ਭਾਗ-ਸ) ਹੋਣਗੇ ।

ਭਾਗ-ੳ

(v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 6 ਉਪ ਭਾਗ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ/ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ/ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਗ-ਅ

(vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 7 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਤੋਂ 10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੲ

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 8 ਤੋਂ 14 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਸ ਭਾਗ ਤੋਂ ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 15 ਤੋਂ 20 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਗ-ਸ

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 15 'ਤੇ 16 ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ, ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ 3-4 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੳ

1. (a) ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ :

..... ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ।

1

144/A-SS

[Turn over

(2)

- (b) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ :
ਕਤਾਰ ਅਤੇ ਕਾਲਮ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਸੈੱਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 1
- (c) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਜਿਹੇ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਦਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ ਜੋ - 1
- (i) ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ
(ii) ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ
(iii) ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ
(iv) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- (d) ਬੀਟੂਬੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1
- (e) ਈ-ਕੈਸ਼ ਕੀ ਹੈ ? 1
- (f) ਡਿਮਟੀਰੀਅਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ ? 1
- 6×1=6

ਭਾਗ-ਅ

2. ਗੌਣ ਮੈਮੋਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
3. ਸਵੈਪਿੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ । 2
4. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2
5. ਨੈੱਟ ਕੈਸ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2
6. ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? 2
7. ਈ-ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? 2
- 6×2=12

ਭਾਗ-ਬ

ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

8. ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4
9. ਮਲਟੀਮੀਡਿਆ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? 4
10. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4
11. ਸਾਈਬਰ ਕੈਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ? 1+3=4
12. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਧੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? 4
13. ਈ-ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4
14. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4

5×4=20

144/A-SS

(3)

ਭਾਗ-ਸ

15. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 1+5=6

16. ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ, ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੋਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ; ਕਿਉਂ ? 6

ਜਾਂ

ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ । 6

2×6=12

(Hindi Version)

ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 144/A अवश्य लिखें।

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

(iv) प्रश्न पत्र के चार भाग (भाग-क, भाग-ख, भाग-ग तथा भाग-घ) होंगे।

भाग-क

(v) प्रश्न सं. 1 में प्रत्येक 1 अंक के 6 उपभाग हैं। प्रत्येक भाग का उत्तर 1-15 शब्दों में दिया जाना चाहिए। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में एक शब्द या एक वाक्य के उत्तर वाले प्रश्न/खाली स्थान भरो/सही अथवा गलत/बहुविकल्पी पसन्द के प्रश्न हो सकते हैं।

भाग-ख

(vi) प्रश्न सं. 2 से 7 प्रत्येक के दो अंक होंगे। इन प्रश्नों का उत्तर 5 से 10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

भाग-ग

(vii) प्रश्न सं. 8 से 14 प्रत्येक 4 अंकों के होंगे। इस खण्ड से पाँच प्रश्न कीजिए। इन प्रश्नों के उत्तर 15 से 20 पंक्तियों में दिए जाने चाहिए।

भाग-घ

(viii) प्रश्न सं. 15 से 16 आन्तरिक चयन वाले प्रत्येक छः अंकों के होंगे। इन प्रश्नों का उत्तर, उत्तर पुस्तिका के 3-4 पृष्ठों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. (a) रिक्त स्थान भरें :

..... का दुरुपयोग चर्चा का विषय बन रहा है। 1

(b) ठीक तथा गलत लिखें :

पंक्ति तथा कॉलम के मिलाप को सेल कहा जाता है। 1

144/A-SS

[Turn over

(4)

(c) इंटरनेट ऐसे नेटवर्कों का एक नेटवर्क है जो -

- (i) प्रत्येक राज्य में मौजूद है
- (ii) पूरे देश में मौजूद है
- (iii) पूरे विश्व में मौजूद है
- (iv) इनमें से कोई भी नहीं

1

(d) बी-टू-बी से आपका क्या अभिप्राय है ?

1

(e) ई-कैश क्या है ?

1

(f) डिमैटीरियलाइजेशन क्या है ?

1

6×1=6

भाग-ख

2. गौण मेमोरी से आपका क्या अभिप्राय है ?

2

3. स्वैपिंग को परिभाषित करें।

2

4. ई-कॉमर्स की उत्पत्ति की व्याख्या करें।

2

5. नेट कैश की व्याख्या करें।

2

6. परम्परागत बैंकिंग क्या होती है ?

2

7. ई-व्यापार से क्या अभिप्राय है ?

2

6×2=12

भाग-ग

सात प्रश्नों में से कोई पाँच प्रश्न करें :

8. कम्प्यूटर से क्या अभिप्राय है ? कम्प्यूटर की कोई चार विशेषताएं लिखें।

4

9. मल्टीमीडिया के लिए आवश्यक हार्डवेयर कौन-से हैं ?

4

10. ई-कॉमर्स की कोई चार सीमाएं लिखें।

4

11. साइबर कैश क्या होता है ? यह कैसे कार्य करता है ?

1+3=4

12. किसी व्यक्ति की पहचान को विश्वसनीय बनाने के लिए विभिन्न विधियां कौन-सी हैं ?

4

13. ई-व्यापार की कोई चार सीमाएं लिखें।

4

14. ई-विपणन की कोई चार विशेषताएं लिखें।

4

5×4=20

144/A-SS

(5)

भाग-घ

15. सूचना तकनीक के लाभ तथा हानियों की चर्चा करें।

6

अथवा

ई-कॉमर्स का क्या अर्थ है ? इसके क्षेत्र की भी व्याख्या करें।

1+5=6

16. परम्परागत बैंकिंग की तुलना में ई-बैंकिंग, बैंकों तथा ग्राहकों दोनों के लिए ही महत्वपूर्ण है। क्यों ?

6

अथवा

ई-मार्केटिंग की परम्परागत मार्केटिंग के साथ तुलना करें।

6

2×6=12

(English Version)

Note : (i) You must write the subject-code/paper-code **144/A** in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.

(iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) The question paper will have four Parts i.e. A, B, C and D.

Part-A

(v) Question No. 1 consists of 6 subparts carrying 1 mark each. Answer of each part should be given in 1-15 words. Objective type questions may include questions with one word or one sentence answer/fill in the blanks/true or false/multiple choice type questions.

Part-B

(vi) Question No. 2 to 7 will carry 2 marks each. Answer of these questions should be given in 5 to 10 lines.

Part-C

(vii) Question No. 8 to 14 will carry 4 marks each. Attempt total **five** questions from this part. Answer of these questions should be given in 15 to 20 lines.

Part-D

(viii) Question No. 15 and 16 will carry 6 marks each with internal choice. Answer of these questions should be given in 3-4 pages of the answer-book.

144/A-SS

[Turn over

(6)

Part-A

1. (a) Fill in Blank :
Misuse of ..... is becoming a hot issue. 1
- (b) Write True or False :
Intersection of rows and columns are called cells. 1
- (c) Internet is Network of such networks : 1
- (i) All over the state
- (ii) All over the country
- (iii) All over the world
- (iv) None of these
- (d) What do you mean by B2B ? 1
- (e) What is E-Cash ? 1
- (f) What is Dematerialisation ? 1
- 6×1=6

Part-B

2. What do you mean by Secondary Memory ? 2
3. Define Swapping. 2
4. Explain the origin of E-Commerce. 2
5. Explain Net Cash. 2
6. What is Traditional Banking ? 2
7. What is the meaning of E-Trading ? 2
- 6×2=12

Part-C

Do any *five* questions out of seven questions :

8. What is meant by Computer ? Write any four features of computer. 4
9. What are essential hardware of Multimedia ? 4
10. Write any four limitations of E-Commerce. 4
11. What is Cyber Cash ? How it works ? 1+3=4

144/A-SS

(7)

12. What are various ways to authenticate a person ? 4
13. Write any four limitations of E-Trading. 4
14. Write any four features of E-Marketing. 4
- 5×4=20

Part-D

15. Discuss the advantages and disadvantages of Information Technology. 6

or

What is meaning of E-Commerce ? Also explain its scope. 1+5=6

16. E-Banking has more importance than traditional Banking for both bank as well as the customer; Why? 6

or

Compare E-Marketing with Traditional Marketing. 6

2×6=12